

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. I. De Superstitione in Genere & prima ejus Specie Idololatria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

DISPUTATIO SEPTIMA

De Superstitione.

QUESTIO I.

De Superstitione in Genere & prima ejus specie, Idololatria.

QUONIAM virtus Religionis, uti alia virtutes, in medio consistit, hinc contra eam peccatur vel per excessum, & vocatur Superstitio: de qua in hac Disputatione agemus, vel per defectum, & appellatur Irreligiositas de qua disp. seq. Superstitio itaque est vitium Religioni oppositum per excessum, non quasi in cultu divino excedat ultra prescriptum verae religionis: sed quia exhibet cultum divinum, cui non debet, vel alio modo, quam debet, recteque describitur esse falsa religio, id est, vitiosus cultus veri vel falsi Dei: quamquam enim Superstitio maxime committatur per cultum falorum Deorum: habet tamen etiam locum in cultu veri Dei, ut patet in cultu ab haereticis offerri solito.

obscurata superstitiosa & magia. Vel enim diabolus honoratur, ut Numen & est idololatria; vel solitur, ut aliquid occultum revelet, & est divinatio, vel ut dirigat in operando, & sic est Superstitio vanarum observationum vel magia. De prima hujus superstitionis specie hac questione agemus, de aliis insequentibus acturi.

Itaque idololatria derivatur ab idolo, quod nihil est aliud, quam imago vana & instabilis, seu imago rei, quae est destinata ad indebitum cultum alicui tribuendum. Hinc imagines Sanctorum & Regum non sunt idola: tum quia sunt imagines rerum verarum, institutae ad representandum id, quod vere fide est: tum quia non sunt destinatae ad cultum indebitum.

Idololatria generatim & metaphoricè sumitur pro omni peccato, quo quis mortifere inhaeret creaturae: proprie autem est cultus, quo creatura loco Dei colitur. Exhibetur autem ille non solum sacrificio (quod soli Deo debetur) sed etiam quovis alio signo honoris, quo intendimus creaturae tribuere aliquam excellentiam Deo propriam, ut si quis detegat caput ad imaginem Minervae tamquam numinis sapientiae.

Prima origo idololatriae fuit desiderium praesentiae mortuorum: cum enim parentes mortuos filios summe desiderarent praesentes, illis statuas erexerunt, in quibus filios tamquam praesentes cernerent. Ita clare colligitur ex Sap. 14. Deinde ipsae statuae tamquam numine plene & animatae coli coeperunt: & quia diabolus statuis illis, mox ut dedicatae erant, se insinuavit, putabant Ethnici se posse Deos facere, quam potestatem miratur & extollit Trimegistes, ut refert Augustinus 1. 8. de Civit. Dei c. 23. Ex his postmodum factum est, quod Ethnici capti pulchritudine, & virtute corporum caelestium & elementorum, nec considerantes, unde eam haberent, etiam eis cultum divinum exhibere ceperunt, & eorum imagines adorare, ut habetur Sap. 13. Postremo crescente prava consuetudine eoque deventum est, ut si aliquid esset, quod aliqua utilitatem vel noxam adferret hominibus, mox pro Deo coleretur ad commoda conferenda & incommoda avertenda, sic Bovem, Capram, Crocodilum &c. coluerunt: proveniebat hoc ex falsa imaginatione, qua putabant omnibus hujusmodi rebus vim aliquam invisibilem praesidere & connexam esse, a qua regerentur: quam proinde precibus ac sacrificiis placandam censebant.

quae ratione rei culta quatuor species.

4. Idololatria derivatur ab idolo, quod describitur.

Quid idololatria.

Ejus prima origo & progressus.

Quid Superstitio.

2. Dividitur in superstitionem cultum indebitum & rei cultum. Et illa iterum in superstitionem cultum.

Et Superstitio.

3. Superstitio.

6. Quia fuerit prima, secunda & idololatriam.

Ex dictis patet, primam idololatriam fuisse cultum hominum mortuorum, qualis est Iovis, Martis &c. secundam caelorum, statuarum & daemonum in Parvis: tertiam elementorum & partium mundi, ut Solis, Lunae &c. quartam aliarum rerum humano generi commodarum vel noxiarum.

7. Est peccatum mortale gravissimum.

Idololatriam peccatum mortale est gravissimum, eo quod peccans honorem divinum ipsamque divinitatem, quantum in se est, transferat in creaturam: sicut etiam in republica gravissimum cenferetur crimen, honorem regium ipsamque regiam majestatem in alium, quam legitimum principem, ex plena scientia, quantum in se est, transferre: ideoque sicut hoc est crimen laesae majestatis humanae, ita & illud laesae majestatis divinae. Et quidem Suarez l. 2. de Superst. c. 6. n. 15. quem sequitur Castro Palao disp. 1. de Superst. punct. 2. n. 2. docet idololatriam peccata virtutibus moralibus opposita (secus cenlet de iis quae virtutibus Theologicis per se opponuntur) excedere in malitia: nos postea eam cum blasphemia conferemus.

QUESTIO II.

De Divinatione ejusque Speciebus.

8. Quid divinatio,

DIVINATIO hic est inquisitio de aliquo peccato, quod humano modo cognosci non potest, ope vel disciplina daemonis facta. Quamquam enim daemones non possint certo cognoscere futura (circa quae maxima ex parte versatur divinatio) quae a libero arbitrio alterius dependent, longe tamen plura de futuris rebus, quam homines cognoscunt. Primum quia cognoscunt omnes causas naturales & earum vim, ut solis, lunae &c. ex quibus facili colligunt, qui effectus secuturi sint ex parte illarum: remotè autem etiam colligunt ex complexione corporum humanorum, in quid voluntas maxime propendeat. Secundò quia sciamam habent experientiam: milles enim observarunt, quid & ex quo in causis liberis sequi soleat, & quibus rebus humana voluntas impellatur. Tertio cognoscere possunt ab angelis beatis vel ex scripturis, quas melius intelligunt, quam homines. Quarto quia vident in locis longinquis effectus jam inchoatos.

9. Divinatio alia expressam demonis invocationem, alia per implicitam. Prior vocatur Necromantia continetque varios sub se modos, secundum quos diabolus rite consulitur, vel consultus respondet: nam consuli solet primò per sacrificia animalium & tunc respondere solet per signa apparentia in extis animalium & vocatur Haruspicium. Secundò per preces in idolis & tunc respondere solet per ipsa idola, & vocatur Oraculum. Tertio per preces in

suis Prophetis, qui vocantur Pythonici & Pythonissae, & tunc respondere solet per umbilicum vel alias partes inquestas, teste Origine l. 7. contra Celsum. Quoad alios modos vide alios auctores.

Posterior divinatio subdividitur in illam, quae fit per media non facta opera hominum, & in eam quae fit per talia media. Prima ex his ulterius subdividitur in eam, quae fit per situs & motus astrorum vocaturque Astrologia iudiciaria (de qua egimus disp. 6. de Deo Creatore q. 5.) item in eam, quae fit ex garritu avium, appellaturque Augurium: in eam, quae fit ex volatu aviù & dicitur Auspicium: in eam, quae fit per lineamenta manùs & nuncupatur Chiromantia: in eam, quae fit occasione alicujus verbi ab homine fortuito vel alia occasione, quam divinas intendat, prolatis, & vocatur Omen. Denique in eam, quae fit ex somniis, non à causa naturali, puta constitutione caeli, aëris proprii corporis, vel à Deo, sed à dæmone immixtis: à quo autem somnia orientur vel immittantur nullà notitiâ certitudinali, sed tantum conjecturali, ex dispositione, quam somnia post se relinquunt, vel ex fine, ad quem movent, delumenda, conclusi potest: si enim dicta dispositio vel finis in bonum tendat, Deo: si verò in malum, dæmoni tamquam causae omnia adscribenda esse conjectant Doctores.

Tunc autem & non aliàs, jam allegatae divinationes sunt superstitionis, quando ex astris, garritu volatuque avium & lineamentis somniisque humanis colliguntur effectus, ex natura rei vel divina ordinatione inde non colligibiles. Alioquin satis constat ex garritu & volatu avium mutationem auræ, ex somniis mutationem sanctorum, infirmitatis, occultam humorum qualitatem, quantitatem & efficaciam posse conjectari: prout etiam naturalistae ex lineamentis corporis humani ejusdem robur aut debilitatem conjectare solent, ut apud Aristotelem in problematibus & alios videre est.

Altera species divinationis per implicitam dæmonis invocationem, quae fit ex actione aliqua humana ad divinandum directè, vocatur sortilegium: quod proprie significat rei futuræ per sortes explorationem. Triplices autem sunt sortes, videlicet divinatoriae, consultatoriae & divinatoriae. Divinatoriae sunt, per quas decernitur, qui sit res aliqua tribuenda, sive sit honor, poena vel functio: hæc sortes per se sunt licitæ extrajurisdictionem Ecclesiasticam (in quo prohibentur c. Ecclesia vestra, de Sortileg.) ut post Suarez de Superst. c. 12. n. 3. Sanchez l. 2. Moral. c. 38. n. 57. & alios, quos citat, docet Castro Palao de Superst. disp. 1. punct. 6. n. 2. & Bassani in Supplem. V. Divinatio n. 13. qui etiam referunt casus, in quibus per accidens illicitæ sunt sortes divinatoriae.